

**การพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน
หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น)
A Development of Indicators and Criteria for Evaluating Instruction
for Program of Nursing Specialty in Nurse Practitioner (Primary Medical Care)**

วารสารณ์ ทิพย์สุวรรณกุล*

Varaporn Thipsuwannakool

มาเรียม นิลพันธุ์**

Maream Nillapun

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์พยาบาล ผู้สอนในหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบประเมินตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน สามารถจำแนกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรู้และทักษะการปฏิบัติ 10 ตัวบ่งชี้ 2) ทักษะการจัดการเรียนการสอน 10 ตัวบ่งชี้ และ 3) ความเป็นครู 9 ตัวบ่งชี้ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.77-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 , 0.77 , 0.70 ตามลำดับ ผลการประเมินความเป็นได้ความถูกต้อง และการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก มีประโยชน์ต่อการประเมินตนเอง สามารถชี้จุดแข็งจุดอ่อนของการเรียนการสอนได้

คำสำคัญ: ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมิน/ การเรียนการสอน/ หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น)

Abstract

The research objectives were to develop indicators and criteria for evaluating instruction of the program of nursing specialty in nurse practitioner (primary medical care). The samples were nursing instructors. Instrument was used self-assessment of indicators and criteria for evaluating instruction. Data were analyzed by descriptive statistics, including percentage, mean, standard deviation and content analysis.

* นักศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

The research findings were as follows: The indicators and criteria for evaluating instruction of the program of nursing specialty in nurse practitioner (primary medical care) were classified into three elements, including knowledge and practical skill element 10 indicators, instructional skill element 10 indicators, and teaching mind element 9 indicators. The Item Objective Congruence (IOC) was between 0.77-1.00 and the reliabilities were 0.91, 0.77, and 0.70 respectively. The evaluation of feasibility, accuracy and implementation were at high level. The indicators and criteria found are useful for self-assessment and can point out the strength and weakness of evaluating instruction.

Keywords: Indicators and criteria/ Instruction/ Curriculum of nursing specialty in nurse practitioner (primary medical care)

บทนำ

หลังการประกาศพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเมื่อปี พ.ศ. 2545 รัฐบาลมีนโยบายชัดเจนในการสนับสนุนให้สร้างกลไกการเข้าถึงระบบบริการสุขภาพของประชาชนอย่างทั่วหน้า โดยให้ความสำคัญต่อการบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิที่เน้นการบริการสุขภาพใกล้บ้าน ประชาชนสามารถใช้บริการได้สะดวก พยาบาลเวชปฏิบัติเป็นบุคลากรสุขภาพที่สำคัญในการให้บริการระดับปฐมภูมิ ซึ่งเป็นด้านหน้าของระบบบริการสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในท้องถิ่นที่ไม่มีแพทย์ ทั้งนี้สภาการพยาบาลได้ดำเนินการร่วมกับสถาบันการศึกษาพยาบาล ในการวางมาตรฐานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนพยาบาลเวชปฏิบัติทั่วไป (รักษาโรคเบื้องต้น) ซึ่งเป็นหลักสูตรหลังปริญญาตรีระยะสั้น 4 เดือน โดยมีเป้าหมายเพื่อผลิตพยาบาลเวชปฏิบัติทั่วไปให้ได้จำนวน 10,000 คน ใน 10 ปี (พ.ศ. 2545-2555) เพื่อตอบสนองความต้องการพยาบาลเวชปฏิบัติในการดูแลสุขภาพประชาชนในระดับปฐมภูมิ (สมจิต หนูเจริญกุล และคณะ, 2550)

หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น)

นับได้ว่าเป็นหลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้น (4 เดือน) ที่มีการเปิดการเรียนการสอนมากที่สุดในปัจจุบัน (อรพรรณ โตสิงห์, 2552: 2) โครงสร้างของหลักสูตรมีจำนวนหน่วยกิตทั้งสิ้น 16 หน่วยกิต ประกอบด้วยภาคทฤษฎี 10 หน่วยกิต และภาคปฏิบัติ 6 หน่วยกิต การเรียนการสอนจึงประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญ คือภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ที่ต้องสัมพันธ์สอดคล้องและผสมผสานกันไป (จินตนา ยูนิพันธุ์, 2527: 27) ทั้งนี้สภาการพยาบาลได้กำหนดสมรรถนะ/ขอบเขตการรักษาโรคเบื้องต้น (สภาการพยาบาล, 2551: 6) ดังนี้คือ 1) สามารถตรวจ ประเมินสภาพ วินิจฉัยแยกโรคว่าอยู่ในกลุ่มใด แล้วให้การช่วยเหลือที่เหมาะสม 1.1 กลุ่มอาการ/ความเจ็บป่วยฉุกเฉินที่ต้องช่วยเหลือและส่งต่อไปรับบริการที่เหมาะสม 1.2 กลุ่มอาการ/ความเจ็บป่วยที่อาจเป็นความเจ็บป่วยที่ร้ายแรง ต้องการส่งต่อไปรับการวินิจฉัยและรักษา และ 1.3 กลุ่มอาการ/ความเจ็บป่วย โรคที่พบบ่อยที่ให้การบรรเทาอาการ/ให้การรักษาได้ 2) ให้การดูแลช่วยเหลือส่งต่อ รักษาโรคและอาการที่พบบ่อย และทำหัตถการที่กำหนด 3) ให้ยาบรรเทาอาการ/รักษาโรคตามแนวทางที่กำหนดไว้ และให้ภูมิคุ้มกันโรคพื้นฐาน 4) ติดตามผลการให้การช่วยเหลือ รักษา และ 5) รับผิดชอบ

ผู้ป่วยต่อ เพื่อให้การดูแลที่ต่อเนื่อง รวมทั้งการให้ยาเพิ่มเติมตามคำสั่งการรักษาของแพทย์ในผู้ป่วยเรื้อรัง (Refill)

อาจารย์/ผู้สอนในหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษารอคเบื้องต้น) ประกอบด้วย อาจารย์แพทย์ อาจารย์พยาบาล โดยสภาการพยาบาลกำหนดสัดส่วนของอาจารย์สอนภาคปฏิบัติ จำนวนอาจารย์แพทย์ อาจารย์พยาบาลพยาบาลเวชปฏิบัติต่อจำนวนนักศึกษาเป็น 1:2 (สภาการพยาบาล, 2551: 3) ทั้งนี้เนื่องจากผู้สอนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนการสอน เพราะผู้สอนเป็นผู้ที่อยู่ระหว่างหลักสูตรกับผู้เรียน ทำหน้าที่แปลงหลักสูตรออกมาในรูปของกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในตัวผู้เรียน ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพการสอนของผู้สอน (ซูเกียรติ โพธิ์มัน, 2548: 15) ผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตรก็คือ พยาบาลเวชปฏิบัติที่จะต้องไปปฏิบัติงานในชุมชน เป็นที่พึ่งของประชาชนต่อไปในอนาคต จากเหตุผลดังกล่าว การประเมินการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น

การประเมินการเรียนการสอนโดยให้ผู้สอนเป็นผู้ประเมินตนเอง จะเป็นการที่ผู้สอนตัดสินตนเองในเรื่องเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ และสิ่งอื่นใดที่มีผลต่อคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน โดยมีเป้าหมายเพื่อการปรับปรุงตนเอง (Airasian and Gullickson, 1994) ซึ่งถ้าผู้สอนเข้าใจและรู้จักตนเองอย่างดีพอแล้ว ทำให้ตระหนักในการที่จะทำดียิ่งๆ ขึ้นไป การเรียนการสอนก็จะดีขึ้นเอง (ไพฑูรย์สินลาธน์, 2525: 193) ดังนั้นแหล่งข้อมูลอันดับแรกจึงอยู่ที่ตัวผู้สอน ให้ผู้สอนประเมินผลการเรียนการสอนด้วยตนเองด้วยวิธีใดก็ตาม จะทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากที่สุด (ไพฑูรย์สินลาธน์, 2525: 193) และยังช่วยทำให้ผู้สอนรับทราบถึงสภาพปัญหา

จุดเด่น และจุดบกพร่องของตนเอง (Dressel, 1976: 409) ได้ข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์ ส่งผลให้นำมาพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุนน อมรวิวัฒน์ อ้างถึงในสมคิด พรหมจรรย์, 2535)

ปัจจุบันการประเมินการเรียนการสอนในหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษารอคเบื้องต้น) แต่ละสถาบันการศึกษาจะเป็นผู้ดำเนินการประเมินเอง ผู้ประเมินการเรียนการสอนคือผู้เรียน/ผู้เข้าอบรม แบบประเมินมีความหลากหลาย สภาการพยาบาลไม่ได้มีบทบาทเข้ามาควบคุมดูแล จึงไม่มีข้อมูลเชิงประจักษ์ว่าแต่ละสถาบันการศึกษาใช้ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอนอย่างไร ระบบการประเมินมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยในฐานะที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษารอคเบื้องต้น) จึงสนใจที่จะพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษารอคเบื้องต้น) โดยการให้อาจารย์พยาบาลการประเมินตนเอง โดยการตัดสินตนเองในเรื่องเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ และสิ่งอื่นใดที่มีผลต่อคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน ในหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษารอคเบื้องต้น) ที่จะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียน/ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ทักษะด้านเวชปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาตัวชี้วัด

ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาโดยยึดแนวคิด ของ Johnstone (1981) รัตนะ บัวสนธ์ (2554) และนงลักษณ์ วิรัชชัย (2551) ซึ่งให้ความหมายของตัวบ่งชี้ว่าเป็นตัวแปรประกอบหรือองค์ประกอบที่มีค่าแสดงถึงลักษณะหรือปริมาณของสภาพที่ต้องการศึกษาเฉพาะจุดหรือช่วงเวลาหนึ่ง ค่าของตัวบ่งชี้ระบุ/บ่งบอกสภาพที่ต้องการศึกษาเป็นองค์รวมอย่างกว้างแต่มีความชัดเจนเพียงพอที่จะใช้ในการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อประเมินสภาพที่ต้องการศึกษาได้ และใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างจุดหรือช่วงเวลาที่แตกต่างกันเพื่อให้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของสภาพที่ต้องการศึกษาได้ เป็นการให้สารสนเทศเกี่ยวกับสถานภาพ (Status) คุณภาพ (Quality) และผลการปฏิบัติหรือดำเนินงาน (Performance) ของระบบการศึกษาค่าสถิติที่เป็นตัวบ่งชี้การศึกษานี้อาจเป็นสถิติตัวเดียวหรือหลายตัวประกอบกันก็ได้ แต่ค่าสถิติทุกตัวต้องมีมาตรฐานเกี่ยวกับวิธีการสร้างที่สามารถประกันได้ว่าจะให้สารสนเทศตรงตามที่ต้องการและมีเกณฑ์สำหรับการแปลความหมายด้วย ซึ่งประโยชน์จากตัวบ่งชี้จะนำมาเพื่อนำมากำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์การดำเนินงาน ด้านการกำกับและการประเมินผลการดำเนินงาน ด้านการจัดลำดับ/ระดับ/ประเภทระบบ และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบ ทำให้องค์การมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำให้ได้รับความร่วมมือมากขึ้น

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการตามขั้นตอนการพัฒนาตัวบ่งชี้ของนักวิชาการต่างๆ (Johnstone, 1981: 71; Burstein Oakes and Guiton, 1992: 409-418; Blank, 1993: 65-80; Bottani and Walberg, 1994: 2984-2989 ; เอื้อมพร หลินเจริญ, 2547: 20-35; รัตนะ บัวสนธ์, 2554) สรุปได้เป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ๆ ได้แก่ 1. ขั้นการสร้างตัวบ่งชี้

2. ขั้นการตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ และ 3. ขั้นการนำไปทดลองใช้และการนำเสนอรายงาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษารอคเบื้องต้น) ที่มีการใช้อยู่ในปัจจุบันของสถาบันที่จัดการศึกษาและจากเอกสาร

2. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษารอคเบื้องต้น)

3. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษารอคเบื้องต้น) ผ่านการทดลองใช้จากสถาบันการศึกษายาบาล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยการศึกษาและวิเคราะห์ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษารอคเบื้องต้น) ที่มีการใช้อยู่ในปัจจุบันของสถาบันที่จัดการศึกษาและจากเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้วนำข้อมูลมาใช้ในการสร้างเครื่องมือประเมินตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน และศึกษาผลการใช้เครื่องมือ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ อาจารย์พยาบาล ผู้สอนภาคทฤษฎีและหรือภาคปฏิบัติในหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษารอคเบื้องต้น) ที่สภากาพยาบาลให้การรับรอง จำนวน 32 สถาบัน จำนวน 320 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ อาจารย์พยาบาล ผู้สอนภาคทฤษฎีและหรือภาคปฏิบัติในหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 32 คน โดยการสุ่มอย่างเจาะจง คัดเลือกจากการเป็นสถาบันการศึกษาพยาบาลแห่งแรกของประเทศไทยที่เปิดสอนหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น)

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน ขั้นที่ 2 การพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน ขั้นที่ 3 การทดลองใช้เครื่องมือประเมินตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน ขั้นที่ 4 การประเมินและปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือประเมินตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน

ขั้นที่ 1: การศึกษาและวิเคราะห์ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน

2. ศึกษาและวิเคราะห์ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน จากหน่วยงาน/สถาบันการศึกษาพยาบาลที่เปิดอบรมหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น)

3. สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ซึ่งได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจากสภาการพยาบาล ประธานหลักสูตรและอาจารย์/ผู้สอน รวมจำนวน 5 คน โดยกำหนด

คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทหรือเอก และมีประสบการณ์สอนในหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) อย่างน้อย 5 ปี

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 2: การพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ยกร่างและตรวจสอบความเหมาะสมตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น)

2. ตรวจสอบร่างตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) ด้านความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนการเรียนการสอนในหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) 9 คน นำข้อมูลที่รวบรวมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 9 ท่าน มาคำนวณหาค่า IOC โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) ได้ค่า ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.77 - 1.00 และปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับรายละเอียดของคำถามให้มีความชัดเจนสามารถสื่อความได้ง่าย การกำหนดประเด็นเกณฑ์การประเมิน ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3. หาคูณภาพตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) โดยทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 28 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าประสิทธิภาพของเครื่องมือแต่ละองค์ประกอบเท่ากับ 0.91, 0.77, 0.70

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค

ขั้นที่ 3: การทดลองใช้เครื่องมือประเมินตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรถึงผู้อำนวยการโรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อขอความอนุเคราะห์ดำเนินการจัดประชุมกลุ่ม (Focus Group) กับอาจารย์พยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) ของโรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี จำนวน 5 คน และอาจารย์พยาบาลที่เป็นกรรมการหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางระยะสั้นของสภาการพยาบาล จำนวน 2 คน และนำเครื่องมือประเมินตัวบ่งชี้และเกณฑ์ประเมินการเรียนการสอนหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในการประชุมกลุ่ม

2. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรถึงผู้อำนวยการโรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อขอความอนุเคราะห์ดำเนินการสอบถามกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Known Group) โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี จำนวน 5 คน ที่มีความเชี่ยวชาญในภาคทฤษฎีหรือภาคปฏิบัติของหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) และวิเคราะห์ข้อมูลเครื่องมือประเมินตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรค

เบื้องต้น)

3. ผู้วิจัยส่งเครื่องมือประเมินตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) ให้กับอาจารย์พยาบาล ผู้สอนภาคทฤษฎีและหรือภาคปฏิบัติในหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 32 คน ด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยนัดอาจารย์พยาบาล ผู้สอนภาคทฤษฎีและหรือภาคปฏิบัติในหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) เพื่อเก็บรวบรวมเครื่องมือประเมิน โดยกำหนดให้อาจารย์พยาบาลประเมินเป็นเวลา 2 สัปดาห์

5. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเครื่องมือประเมินตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) ของอาจารย์พยาบาล ผู้สอนภาคทฤษฎีและหรือภาคปฏิบัติในหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 32 คน

6. ผู้วิจัยวิเคราะห์ความเที่ยงตรงกับเกณฑ์สัมพันธ (Criterion Related Validity) โดยใช้ผลการสอบกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้สอนในในภาคทฤษฎีหรือภาคปฏิบัติของหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) กับอาจารย์พยาบาล โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี จำนวน 32 คน สอนในภาคทฤษฎีหรือภาคปฏิบัติของหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) โดยใช้เทคนิคกลุ่ม (Known Group Technique)

ขั้นที่ 4: การประเมินและปรับปรุงแก้ไข เครื่องมือประเมินตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. นำเครื่องมือประเมินตัวบ่งชี้และเกณฑ์การเรียนการสอน หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษารอคเบื้องต้น) ที่ผ่านการทดลองใช้ และหาคุณภาพสมบูรณ์แบบแล้ว ไปให้อาจารย์พยาบาลจากสถาบันการศึกษาพยาบาลที่เปิดสอนหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษารอคเบื้องต้น) จำนวน 30 สถาบัน ดำเนินการประเมินตนเองเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านต่างๆ ทั้ง 3 องค์ประกอบ เพื่อเป็นการสำรวจสภาพของตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน และหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

2. ยืนยันผลการประเมินตัวบ่งชี้และเกณฑ์การเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นเพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษารอคเบื้องต้น) กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Known Group) จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเดิมในขั้นตอนที่ 2

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลของตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษารอคเบื้องต้น) ในการจัดการเรียนการสอนในสถาบันการพยาบาลที่เปิดสอนหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษารอคเบื้องต้น) จำนวน 30 สถาบัน วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค

2. ยืนยันผลการประเมินตัวบ่งชี้และเกณฑ์การเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นเพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรการพยาบาล

เฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษารอคเบื้องต้น) กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Known Group) จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเดิมในขั้นตอนที่ 2 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาและวิเคราะห์ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษารอคเบื้องต้น) ที่มีการใช้อยู่ในปัจจุบันของสถาบันที่จัดการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่นิยมใช้รูปแบบ Input - Process - Output Model แบ่งการประเมินออกเป็น 8 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน ด้านการสอนของอาจารย์ ด้านการวัดและการประเมินผล ด้านการสนับสนุนทางวิชาการ ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาส่วนบุคคล ด้านการบริการ / สิ่งอำนวยความสะดวก สามารถจำแนกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้และทักษะการปฏิบัติ ทักษะการจัดการเรียนการสอน และความเป็นครู

2. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษารอคเบื้องต้น) ประกอบด้วย องค์ประกอบความรู้และทักษะการปฏิบัติ องค์ประกอบทักษะการจัดการเรียนการสอน และองค์ประกอบความเป็นครู มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.77-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.91, 0.77, 0.70 ตามลำดับ และเมื่อนำเครื่องมือประเมินไปใช้กับสถาบันระดับประเทศ พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงทุกองค์ประกอบ

3. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป

(การรักษาโรคเบื้องต้น) โดยการทดลองใช้จากสถาบัน การศึกษาพยาบาลระดับประเทศ และยืนยันผลการ ประเมินโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผลการประเมิน ความเป็นได้ ความถูกต้อง และการนำไปใช้ อยู่ใน ระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก คือ ผลประเมินมี ความถูกต้อง สะท้อนสภาพจริงของเครื่องมือประเมิน ได้ ผลการประเมินมีประโยชน์ต่อการประเมินตนเอง สามารถชี้จุดแข็งจุดอ่อนของการเรียนการสอนได้

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมิน การเรียนการสอน หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) พบว่า ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอนมี 3 องค์ประกอบ คือ ความรู้และทักษะการปฏิบัติ ทักษะ การจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และความเป็นครู ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ หลักๆ รวม 29 ตัวบ่งชี้ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า จะมีความครอบคลุม ชัดเจน เป็นไปได้ในการเก็บข้อมูล เนื่องจากหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขา เวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) เป็นหลักสูตร การฝึกอบรมระยะสั้น 4 เดือน อีกทั้งเป็นการประเมิน การเรียนการสอนโดยให้อาจารย์พยาบาล เป็นผู้ประเมิน ตนเอง สอดคล้องกับหลักการ แนวคิดการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของ ศิริชัย กาญจนวาสี (2550) ที่กล่าวว่า เงื่อนไขที่จำเป็นสำหรับการจัดการเรียนการสอนประการหนึ่งคือครู โดยครู จะต้อง มี 1) ความรู้และทักษะ กล่าวคือ สามารถ เป็นแหล่งความรู้ในเรื่องนั้นได้ มีความรู้ความเข้าใจ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถจัดกิจกรรม ได้หลากหลายสอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ ของผู้เรียน 2) การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้

ประกอบด้วย บรรยากาศที่เป็นระบบเปิดส่งเสริมการ แสดงออกอย่างกระตือรือร้น และเป็นบรรยากาศ ที่เอื้อต่อการแสดงความเป็นตัวตนอย่างเป็นอิสระ 3) บุคลิกลักษณะของครู กล่าวคือ ครูต้องมีใจ เปิดกว้าง ยอมรับผู้อื่น ตอบสนองได้ไว สอดคล้อง กับจินตนา ยูนิพันธุ์ (2527) ที่กล่าวว่าประสิทธิภาพ ของระบบการเรียนการสอนส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ ประสิทธิภาพของอาจารย์ อาจารย์พยาบาลต้องเป็น ผู้มีความรู้ และความสามารถในด้านวิชาชีพการพยาบาล และวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี มีความสามารถ และความชำนาญในการปฏิบัติการพยาบาล มีบุคลิก ดีมีความมั่นใจในตนเอง เข้าใจตนเองและผู้อื่น มี ทักษะที่ดีต่อการสอนและวิชาชีพ และมีความรู้ ในเรื่องหลักการและวิธีการสอน รวมถึงมีทักษะด้าน การสอนด้วย (จินตนา ยูนิพันธุ์, 2527: 27) และยัง สอดคล้องกับการศึกษาของโอลิวา และแอสปินวอลล์ (Oliva and Aspinwall, 1996: 12-20) ว่าดัชนี บ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษา มิติที่เน้นคุณภาพของ อาจารย์ (Competence Dimension) ประกอบด้วย ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ 5 ดัชนี ได้แก่ 1) จำนวนอาจารย์ มีเพียงพอ 2) อาจารย์มีความรู้ด้านทฤษฎีอย่าง ดีเยี่ยม 3) อาจารย์มีประสบการณ์ด้านการปฏิบัติอย่าง ดีเยี่ยม 4) อาจารย์มีความรู้ที่ทันสมัย 5) อาจารย์ มีความเชี่ยวชาญในการสอนและการติดต่อสื่อสาร และมิติที่เน้นเจตคติของอาจารย์ (Attitude Dimension) ประกอบด้วย ดัชนีบ่งชี้คุณภาพ 5 ดัชนี ได้แก่ 1) เข้าใจความต้องการของผู้เรียน 2) มีความเต็มใจ ให้ความช่วยเหลือผู้เรียน 3) เอื้ออำนวยความสะดวก และจัดเวลาให้ผู้เรียน สำหรับให้คำแนะนำปรึกษา 4) ให้ความใส่ใจกับผู้เรียน แต่ละบุคคล 5) มีอารมณ์ มั่นคง สุภาพ

ผลการศึกษาพบว่าคะแนนความสามารถในการปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ ดี ถึง ดีมาก ยกเว้นเรื่อง ความรู้ในสาขาเวชปฏิบัติ ความสามารถทำหัตถการที่กำหนด และการบริหารจัดการด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ ที่อยู่ในระดับพอใช้ อาจเป็นเพราะว่าในเรื่องของความรู้ และการทำหัตถการที่กำหนด เป็นความรู้ และทักษะเฉพาะตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขา เวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรซึ่งมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านจึงประเมินเฉพาะความรู้ความสามารถในด้านที่ตนเองมีความเชี่ยวชาญ ทำให้ผลการประเมินออกมาในอยู่ในระดับพอใช้ ส่วนการบริหารจัดการด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนภาคปฏิบัตินั้นอยู่ในระดับพอใช้ น่าจะเป็นเพราะว่าอาจารย์ส่วนใหญ่ทำหน้าที่สอนตามที่ได้รับมอบหมาย ไม่ได้ทำหน้าที่ในการบริหารหลักสูตรจึงไม่ค่อยได้มีบทบาทในการจัดการด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน โดยเฉพาะภาคปฏิบัติ

จากผลการประเมินตัวบ่งชี้และเกณฑ์ประเมินการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาพยาบาลทั่วประเทศ พบว่า ในองค์ประกอบด้านความรู้และทักษะการปฏิบัติมีคะแนนประเมินของทุกตัวบ่งชี้ อยู่ในระดับดี ยกเว้นตัวบ่งชี้เกี่ยวกับความรู้ในสาขาเวชปฏิบัติ เกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับพอใช้ อันเป็นผลมาจากความรู้ในสาขาเวชปฏิบัติดังกล่าวในการจัดการเรียนการสอนของแต่ละสถาบันการศึกษา อาจารย์ผู้สอน 1 คน มักจะรับผิดชอบเฉพาะเพียงหัวข้อการสอนที่ตนเองได้รับมอบหมายเท่านั้น ดังนั้นเมื่อเครื่องมือประเมินมีการถามเกี่ยวกับรายละเอียดของตัวบ่งชี้ในหัวข้อที่นอกเหนือจากที่อาจารย์พยาบาลแต่ละท่านรับผิดชอบจึงมีผลต่อการประเมินตนเองของผู้สอนได้สอดคล้องกับผลการประเมินตนเองของอาจารย์เกี่ยวกับตัวบ่งชี้ด้านทักษะการปฏิบัติในสาขา

เวชปฏิบัติที่พบว่าตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับดี ได้แก่ ความสามารถในการตรวจร่างกาย การแปลผลการตรวจร่างกาย การแปลผลการตรวจห้องปฏิบัติการ ตลอดจนสามารถวางแผนให้การดูแลช่วยเหลือรักษาโรคเบื้องต้นหรือส่งต่อผู้ป่วย อาจารย์พยาบาลประเมินตนเองว่าสามารถทำได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เป็นเพราะว่าทักษะด้านนี้เกิดจากการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพของพยาบาลตั้งแต่ระดับชั้นเรียนปีที่ 2, 3 และ 4 ของระดับปริญญาตรีที่อาจารย์พยาบาลต้องดำเนินการเรียนการสอนที่เป็นทั้งครูและพี่เลี้ยงในภาคปฏิบัติ อีกทั้งการเรียนการสอนภาคปฏิบัติเป็นการฝึกปฏิบัติเพื่อรวบรวมข้อมูลของผู้ป่วย ค้นหาปัญหาทางสุขภาพ เพื่อให้การดูแลได้อย่างเฉพาะเจาะจงสำหรับผู้ป่วยแต่ละราย ดังนั้นการรวบรวมข้อมูลและการตรวจร่างกายผู้ป่วยจึงเป็นหัวใจสำคัญ โดยเฉพาะยิ่งสำหรับพยาบาลเวชปฏิบัติ ดังเช่นจินตนา ยูนิพันธ์ (2527) ได้ให้ความสำคัญของภาคปฏิบัติ คือ เป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาวิชาชีพพยาบาลที่มุ่งให้นักศึกษานำความรู้ภาคทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนต้องให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จำลอง ห้องสาธิตและห้องปฏิบัติการพยาบาล พร้อมฝึกปฏิบัติจริงกับผู้ป่วยในโรงพยาบาลที่เป็นแหล่งฝึก สถานีอนามัย เพื่อให้เกิดทักษะและประสบการณ์ ส่วนความสามารถในการทำหัตถการที่กำหนด มีค่าการประเมินการเรียนการสอนอยู่ในระดับพอใช้ เป็นผลเนื่องมาจากทักษะด้านนี้ถ้าเป็นสถาบันการศึกษาที่เป็นสถาบันพยาบาลระดับคณะพยาบาลศาสตร์ จะอยู่ควบคู่กับคณะแพทยศาสตร์ ดังนั้นหัตถการต่างๆ มักจะกระทำโดยแพทย์เป็นส่วนใหญ่อาจารย์พยาบาลผู้อยู่ในฝ่ายการศึกษาจะเรียนรู้ทักษะ แต่จำนวน case ที่ทำจะมีปริมาณไม่สูงมากจึงส่งผลต่อการประเมินตนเองว่าสามารถทำได้ในระดับพอใช้ ส่วนใหญ่ทักษะต่างๆ เหล่านี้จะเกิดกับ

พยาบาลที่เป็นฝ่ายบริการซึ่งมีหน้าที่ให้บริการต่างๆ ดังนั้น หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) จะได้รับการรับรองจากสภาการพยาบาลได้ต้องมีความร่วมมือของสถาบันการศึกษาและสถาบันบริการพยาบาล เพื่อเป็นการผสมผสาน ทักษะความเด่นของแต่ละผู้สอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดของการเรียนการสอน (สภาการพยาบาล: 2551)

จากผลการประเมินตัวบ่งชี้และเกณฑ์ประเมินการเรียนการสอนระดับสถาบันการศึกษาพยาบาลด้านความเป็นครู พบว่า ตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการตรงต่อเวลาในการสอนของอาจารย์พยาบาลอยู่ในระดับดีมาก แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้มีความรับผิดชอบเป็นตัวอย่างที่ดีของศิษย์ สมกับคำว่าครู อาจารย์พยาบาลของทุกสถาบันทั่วประเทศแสดงให้เห็นถึงความเป็นครูได้อย่างชัดเจน จากผลการประเมินที่อยู่ในระดับดีมาก เพราะลักษณะการเรียนการสอนทางการพยาบาลเป็นการสอนให้พยาบาลเป็นผู้ที่รู้จักรับผิดชอบต่อชีวิตผู้อื่นเสมอ อีกทั้งพยาบาลต้องร่วมงานร่วมกับทีมสุขภาพ อื่นๆ จึงส่งผลให้บุคคลที่ประกอบวิชาชีพทางการพยาบาลเป็นผู้ที่มีความตรงต่อเวลาเสมอมา ส่วนตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการพัฒนาความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องของอาจารย์พยาบาลอยู่ในระดับการประเมินที่ระดับพอใช้ อันอาจเป็นผลมาจากตัวข้อคำถามจำกัดให้อาจารย์เลือกมีเพียง 4 ข้อ อันได้แก่ มีการทบทวน และพัฒนาการรู้เกี่ยวกับการใช้ยาการรักษาโรค อ่านเอกสาร งานวิจัย สืบค้นหาความรู้จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน ในการพัฒนาคุณภาพการรักษาพยาบาลโรคเบื้องต้น มีการพัฒนางาน/โครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพการดูแลผู้รับบริการและการรักษาโรคเบื้องต้น นำผลการวิจัยมาพัฒนาการดูแลรักษาโรคเบื้องต้นและหรือพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร ดังนั้นอาจารย์พยาบาล

อาจมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความรู้และทักษะการปฏิบัติงานอื่นๆ อย่างมากมาย ที่นอกเหนือ 4 ข้อคำถามดังกล่าว เช่น มีการทำวิจัยต่างๆ มีการศึกษาคูณานทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการประชุมวิชาการ การนิเทศแลกเปลี่ยนความรู้ เพราะหน้าที่ของอาจารย์พยาบาลจะส่งผลต่อระบบการเรียนการสอนที่สมบูรณ์ ดัง จินตนา ยูนิพันธ์ (2527) ที่กล่าวว่าระบบการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์ทางด้านอาจารย์นั้น ประสิทธิภาพของระบบการเรียนการสอนส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของอาจารย์ ดังนั้นอาจารย์พยาบาลซึ่งทำการสอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติในคลินิกต้องเป็นผู้มีความรู้ และสามารถในด้านวิชาชีพการพยาบาลและวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี มีความสามารถและความชำนาญในการปฏิบัติการพยาบาล มีบุคลิกดีมีความมั่นใจในตนเอง เข้าใจตนเองและผู้อื่น มีทัศนคติที่ดีต่อการสอนและวิชาชีพ และมีความรู้ในเรื่องหลักการและวิธีการสอน รวมถึงมีทักษะด้านการสอนด้วย จึงจะสามารถทำให้เกิดการเรียนการสอนตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหัวใจสำคัญของการเรียนการสอนหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) คืออยู่ที่ตัวอาจารย์ผู้สอนเป็นหลัก สอดคล้องกับการศึกษาของพรภิรมย์ หลงทรัพย์ (2554: 100) ที่พบว่าหัวใจสำคัญของการนำหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น) ลงสู่การปฏิบัติหรือการนำไปใช้คือ อาจารย์ผู้สอนต้องจัดการเรียนการสอนให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และอาจารย์พยาบาลต้องมีการพัฒนาความรู้ และทักษะอย่างต่อเนื่อง

จากผลการประเมินการเรียนการสอนของตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบด้านความเป็นครู ตัวบ่งชี้ของการพัฒนาความรู้ที่อยู่ในระดับพอใช้ อาจเป็นเพราะอาจารย์พยาบาลประเมินตนเองระดับพอใช้ อันเนื่อง

จากภารกิจการสอนและสัดส่วนของงานบริการวิชาการ สังคม และการวิจัยที่มีปริมาณมากและมาตรฐานของ สภาการพยาบาลที่กำหนดความรับผิดชอบของอาจารย์ พยาบาลต่อนักศึกษา 1: 8 (สภาการพยาบาล, 2551) จะส่งผลให้อาจารย์ซึ่งเป็นผู้ที่รับผิดชอบสูงอยู่แล้ว ต้องยอมดูแลนักศึกษาพยาบาลก่อนเป็นอันดับแรก ทำให้การใช้เวลาในการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับ พอใช้ แต่ในขณะเดียวผลจากการประเมินของกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญพบว่าความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และการนำไปใช้ของเครื่องมือประเมินตัวบ่งชี้และเกณฑ์ การเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางสาขาเวชปฏิบัติ ทัวไป (การรักษารอคอยเบื้องต้น) ทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้องค์ประกอบด้านความรู้และทักษะการปฏิบัติ ทักษะการจัดการเรียนการสอนและความเป็นครูของ ตัวบ่งชี้ทั้ง 29 ตัว สะท้อนให้เห็นของการประเมิน ตนเองของอาจารย์พยาบาลได้อย่างแท้จริง ผลจาก การประเมินตนเองของอาจารย์พยาบาลทั่วประเทศ เป็นการยืนยันได้ว่า การพัฒนาตัวบ่งชี้และเกณฑ์ การประเมินการเรียนการสอนของหลักสูตรการพยาบาล เฉพาะทางสาขาเวชปฏิบัติทัวไป (การรักษารอคอย เบื้องต้น) โดยเครื่องมือประเมินตัวบ่งชี้และเกณฑ์ประเมิน การเรียนการสอน หลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทาง สาขาเวชปฏิบัติทัวไป (การรักษารอคอยเบื้องต้น) โดยวิธี การประเมินตนเอง มีความเป็นไปได้ มีความถูกต้อง และสามารถนำไปใช้ประเมินการเรียนการสอนได้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการ ชักประวัติอยู่ในระดับดี บ่งบอกว่าอาจารย์สามารถ ชักประวัติผู้ป่วยได้รายละเอียดมาก ซึ่งจะทำให้ได้ ข้อมูลที่จำเป็นครบถ้วนเพียงพอสำหรับการวินิจฉัย แยกโรคได้เป็นอย่างดี ความสามารถดังกล่าวน่าจะมี

ส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับการซักประวัติ ผู้ป่วยจากอาจารย์ผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ

2. จากผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการ ทำหัตถการที่กำหนด และการพัฒนาความรู้ทักษะ ในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องอยู่ในระดับพอใช้ ดังนั้นผู้บริหารจึงควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้ อาจารย์ผู้สอนได้รับการศึกษาอบรมเพิ่มเติมหรือ พัฒนาทักษะ โดยมีโอกาสในฝึก/ ฝึกปฏิบัติจริง ในแหล่งฝึก เช่น ศูนย์สุขภาพชุมชน สถานีอนามัย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หรือโรงพยาบาล ชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้อาจารย์ผู้สอนมีทักษะพื้นฐานที่ควร จะต้องรู้หรือปฏิบัติได้ตามข้อกำหนดของสภาการ พยาบาล

3. จากผลการวิจัยพบว่าการบริหารจัดการ ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนภาคปฏิบัติอยู่ ในระดับพอใช้ จึงควรส่งเสริมให้อาจารย์มีส่วนร่วมใน การการบริหารจัดการด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียน การสอนภาคปฏิบัติ เช่นการพิจารณาจัดหาแหล่งฝึกปฏิบัติ การจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ในการฝึกปฏิบัติ เป็นต้น

4. จากผลการตรวจสอบความเหมาะสมของ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Known Group) พบว่า ความเป็น ไปได้ ความถูกต้อง และการนำไปใช้ อยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงว่าเครื่องมือนี้สามารถนำไปใช้กับอาจารย์ ผู้สอนในการประเมินตนเองเกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เครื่องมือประเมินตัวบ่งชี้และเกณฑ์ การประเมินการเรียนการสอน หลักสูตรการพยาบาล เฉพาะทางสาขาเวชปฏิบัติทัวไป (การรักษารอคอย เบื้องต้น) ที่พัฒนาขึ้นเป็นการประเมินการเรียน การสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในฉบับเดียวกัน ทำให้อาจารย์ประเมินได้เฉพาะส่วนที่รับผิดชอบ ในสอน ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจมีการปรับปรุง

เครื่องมือแยกเป็น 2 ชุด คือ ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอนภาคทฤษฎี และ ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ เพื่อให้เครื่องมือมีคุณภาพสามารถให้ข้อมูลที่ตรงประเด็นมากขึ้น

2. ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory

Action Research-PAR) โดยให้ผู้บริหาร ผู้เรียน และผู้ร่วมงาน มีส่วนร่วมในการประเมินตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการเรียนการสอน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม ชัดเจนสามารถนำมาพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา ยูนิพันธุ์. (2527). การเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูเกียรติ โพธิ์มัน. (2548). นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา. ลพบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2525). “การประเมินการสอน” ในรายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การประเมินการสอนระดับอุดมศึกษา ณ อาคารบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 9-11 สิงหาคม 2525. หน้า 193-207. กรุงเทพมหานคร: ทบวงมหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ. (2551). การสำรวจและสังเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณธรรม จริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- พรภิรมย์ หลงทรัพย์. (2554). การพัฒนาเครื่องมือประเมินกระบวนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติสำหรับหลักสูตรการพยาบาลทางสาขาเวชปฏิบัติทั่วไป (การรักษาโรคเบื้องต้น). วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2554). ทิศทางและอาณาบริเวณการประเมิน. พิมพ์ครั้งที่ 3. นครสวรรค์: หจก.ริมปีงการพิมพ์.
- สภาการพยาบาล. (2551). ประมวลข้อบังคับ ระเบียบและประกาศของสภาการพยาบาล พ.ศ. 2528-2532. พร้อมด้วยระเบียบกระทรวงสาธารณสุขและกฎกระทรวง ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- สภาการพยาบาล. (2551). ข้อกำหนดการรักษาโรคเบื้องต้นและการให้ภูมิคุ้มกันโรคสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ชั้นหนึ่ง. กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.ลีฟวิ่ง จำกัด.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2535). การพัฒนาระบบการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมจิต หนูเจริญกุลและคณะ. (2550). สถานการณ์การดำเนินการของพยาบาลเวชปฏิบัติทั่วไปในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สภาการพยาบาล.

- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2537). **ทฤษฎีการประเมิน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). **ทฤษฎีการประเมิน**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สามลดา.
- อรพรรณ โตสิงห์. (2552). **ความเป็นมาของการจัดหลักสูตรการพยาบาลเฉพาะทางในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: สภาการพยาบาล.
- เอี่ยมพร หลินเจริญ. (2547). **การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน./ เอี่ยมพร หลินเจริญ**. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Airasian, P.W., and Gullickson, A.R. (1994). Examination of teacher self-assessment **Journal of Personnel Evaluation in Education** 8, 195-203.
- Blank, R.K. (1993). Developing a System of Education Indicators: Selecting, Implementing, and Reporting Indicators. **Education Evalvation and Policy Analysis**, 15 (1): 65-80.
- Bottani, N., Walberg, H.J. (1994). International Educational Indicators. **The International Encyclopedia of Education**. Emerald Group Publishing Limited.
- Burstein, L. Oakes. J., & Guiton, G. (1992). **Education indicators**. In M.C. Alkin (Ed.), **Encyclopedia of Educational resrarch** (5th ed.,pp.409-418). New York: Mac Millan.
- Dressel, P.L. (1976). **Handbook of Academic Evaluation**. San Francisco: Jossey-Bass.
- Johnston. (1981). **Indicators of Education System**. London : UNESCO.
- Oliva, M.S., and Aspinwall, E.M. (1996). A Framework for the Dimensions of Quality in Higher Education. **Quality Assurance in Education** 4 (2): 12-20.